

CASTELLS CATALANS

Nom del castell: Almenara
Data de construcció: segle XI
Municipi: Agramunt
Comarca: Urgell
Altitud: 459 m
Coordenades geogràfiques: E 1 4 5.15832,N 41 45 16.53563
Com arribar-hi: a la sortida d'Agramunt, agafeu la carretera local que va cap a Tornabous. Al cap d'uns cinc quilòmetres arribareu al Pilar d'Almenara. Podeu deixar el cotxe vora el cartell indicador situat poc abans d'arribar al coll de la serra i per un caminet pujareu, en cinc minuts, al peu de la torre.

La dicció aràbiga *almenara* equival a «talaia o torre de senyals», cosa que s'adiu perfectament en la funció d'alta torre de senyals o de guaita que fou el castell o també dit Lo Pilar d'Almenara. Es tracta d'una edificació d'origen àrab, si bé va ser construïda damunt les ruïnes d'un poblat anterior tardo-romà o visigòtic, el qual probablement també tindria una torre de guaita.

Aquesta torre està situada al damunt d'un turó a 459 m d'altitud a l'anomenada serra d'Almenara, amb una gran panoràmica de l'Urgell i de tots els castells del seu entorn.

És de planta circular amb una alçària de 14,8 metres i 7 metres de diàmetre en la base. Actualment es troba dins d'una finca propietat del metge d'Agramunt Josep Maria Ball i Casades, arqueòleg que junt amb el seu fill, el seu gendre i altres col·laboradors han estudiat el jaciment.



ALMENARA



Segons l'historiador Josep Lladonosa, en un document del 12 d'octubre de 1038, el comte Ermengol II d'Urgell emet una escriptura de venda d'aquest castell a Arnau Mir de Tost. En data de 1078 podem dir que ja estava ben organitzada la comarca del Sió.

L'expressió de *castell d'Almenara* la trobem en documents de 1094 que fan esment dels Brocart com a senyors del castell.

En la *Crònica* de Jaume I consta que amb motiu de la rebel·lió d'alguns nobles, l'exèrcit reial acampà el 1228 al peu del castell d'Almenara, i l'any 1280 Pere el Gran reduí la vila d'Agramunt després d'haver dominat la serra d'Almenara.

El fogatjament del 1359 indica per al castell d'Almenara dos focs.

Al segle XVII, i formant part de la vegueria d'Agramunt, «Almenara la alta» era «de Baró» i «Almenara la Baixa» «es del Abadiat de Poblet». Cavaller d'Almenara Alta, ho era, en començat el segle XVIII, Carles de Fiveller de Clasquerí i de Torres, qui fou capità de la Coronela de Barcelona el 1697 i, de nou, el 1706; fou un dels resistents a ultrança contra Felip V d'Espanya, qui li confiscà els béns.

A l'est de la torre, i en el mateix tossal, hi ha les restes d'una església medieval romànica dedicada a sant Vicenç i d'un poblat medieval del qual hi ha referències documentals cristianes del segle XII.

Jordi Gironès
Octubre de 2011